

תלמוד בבלי – מסכת מנחות
פרק שלושה עשר - הרי עלי עשרון
עריכה: אבי גורמן

[קד ע"ב]

מתני':

"הרי עלי עשרון" - יביא אחד.

"עשרונות" - יביא שנים.

"פירשתי, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא ששים עשרון.

"הרי עלי מנחה" - יביא איזו שירצה. רבי יהודה אומר: יביא מנחת הסולת, שהיא מיוחדת שבמנחות.

"מנחה" או "מין המנחה" - יביא אחת.

"מנחות" או "מין מנחות" - יביא שתים.

"פירשתי, ואיני יודע איזה מהן פירשתי" - יביא חמשתן.

"פירשתי מנחה של עשרונים, ואיני יודע כמה פירשתי" - יביא ששים עשרון. רבי אומר: יביא מנחות של עשרונות - מאחד ועד ששים.

גמ':

פשיטא?

עשרונות - יביא שתים' - איצטריכא ליה.

הא נמי פשיטא?

מיעוט עשרונות – שתים, איצטריכא ליה.

פירשתי ואיני יודע מה פירשתי, יביא ששים עשרון:

מאן תנא?

אמר חזקיה: דלא כרב, דאי רבי – האמר: יביא מנחות של עשרונות, מאחד ועד ששים.

ורבי יוחנן אמר: אפילו תימא רבי. באומר: 'פירשתי עשרונות, אבל לא קבעתים בכלי' - דמייתי שיתין עשרונות בשיתין מאני.

הרי עלי מנחה - יביא איזהו שירצה [וכו']:

תנא: הואיל ופתח בו הכתוב תחלה.

אלא מעתה:

האומר "הרי עלי עולה" - יביא בן בקר, הואיל ופתח בו הכתוב [קה ע"א] תחלה?

"מן הצאן" - יביא כבש, הואיל ופתח בו הכתוב תחלה?

"מן העוף" - יביא תורים, הואיל ופתח בו הכתוב תחלה?

- אלמה תנן: "הרי עלי עולה" - יביא כבש; רבי אלעזר בן עזריה אומר: תור או בן יונה. - ולא פליג רבי יהודה!

אלא: מאי "מיוחדת שבמנחות" - דלית ליה שם לווי.

והא תנא: "הואיל ופתח בו הכתוב תחלה" – קאמר?

הכי קאמר: איזהו מנחה מיוחדת שבמנחות דלית ליה שם לווי? - זו שפתח בו הכתוב תחלה.

פשיטא, "מנחת הסולת" קאמר!?

סימנא בעלמא.

מנחה מין המנחה [וכו']:

בעי רב פפא:

"מיני מנחה" – מהו?

כיון דאמר "מיני" - תרתי קאמר, ומאי "מנחה" - דכולה מנחות נמי מנחה מיקריין, דכתיב: (ויקרא ז, א) "וזאת תורת המנחה"?

או דלמא: כיון דאמר "מנחה" - חדא מנחה קאמר, ומאי "מיני מנחה"? - הכי קאמר: ממני מנחה - חדא מנחה עלי?

תא שמע:

"מנחה" "מין מנחה" - יביא אחת.

- הא "מיני מנחה" – שתיים!

אימא סיפא:

"מנחות" "מין מנחות" - יביא שתיים.

- הא "מיני מנחה" – חדא!

אלא מהא - ליכא למשמע מינה.

תא שמע:

"מין מנחות עלי" - יביא שתי מנחות ממין אחד.

הא – "ממיני מנחה" – חדא!

דלמא הא "מיני מנחה" - מביא שתי מנחות משני מינין.

והא לא תני הכי: "מין מנחות עלי" - מביא שתי מנחות ממין אחד. "מיני מנחות עלי"

- מביא שתי מנחות משני מינין. - הא "מיני מנחה" – חדא!

דלמא הא מני? - רבי שמעון היא דאמר: מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא. ומאי ימיני

מנחה? - מנחה דאית בה תרי מיני. אבל רבנן דאמרי: מחצה חלות ומחצה רקיקין לא

יביא, מביא שתי מנחות משני מינין.

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא חמשתן:

מאן תנא?

אמר רבי ירמיה: דלא כרבי שמעון, דאי רבי שמעון - כיון דאמר: מחצה חלות ומחצה

רקיקין יביא, אי נמי סבר לה כר' יהודה דאמר: כל המנחות באות עשר - איכא

לספוקה בארבע עשרה מנחות!

אביי אמר: אפילו תימא רבי שמעון, שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: מייתי ומתני,

דתניא: רבי שמעון אומר: למחרת מביא אשמו ולוגו [קה ע"ב] עמו, ואומר: אם

מצורע הוא - זהו אשמו וזה לוגו, ואם לאו - אשם זה יהא שלמי נדבה. ואותו אשם

טעון שחיטה בצפון, ומתן בהונות, וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, ונאכל לזכרי

כהונה ליום ולילה.

ואף על גב דקא מפריק מר בשחיטת קדשים : אימר - דאמר רבי שמעון מייתי ומתני לכתחילה - לתקוני גברא, אבל בעלמא : דיעבד - אין, לכתחילה - לא!! - הני מילי גבי שלמים דקא ממעט באכילתן דהוו להו קדשים לבית הפסול, אבל מנחות - אפילו לכתחילה.

אמר ליה רב פפא לאביי : רבי שמעון דאמר מחצה חלות ומחצה ריקין יביא, הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרון ולוג אחד משני לוגין!!
שמעינן ליה לר"ש דאמר : אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין - יצא.

ומיקמץ היכי קמץ?

דמתני ואמר :

אי חלות לחודייהו וריקין לחודייהו אמרי, דקא קמיצנא מחלות - ליהוי אחלות, דקא קמיצנא מריקין - ליהוי אריקין.

אי מחצה ריקין ומחצה חלות אמרי, דקא קמיצנא מחלות - ליהוי אמחצה חלות ומחצה ריקין, ודקא קמיצנא מריקין - ליהו אמחצה ריקין ומחצה חלות.

והא בעי מיקמץ חד קומץ מחלות [קו ע"א] ומריקין, וקא קמיץ מחלות אריקין ומריקין אחלות!!

שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר : אם קמץ ועלה בידו מאחד על שניהם - יצא.

והא איכא מותר שמן. דאי מחצה חלות ומחצה ריקין אמר - מותר השמן מחזירו לחלות. אי כולהו ריקין אמר - מותר השמן נאכל לכהנים?

כרבי שמעון בן יהודה, דתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר' שמעון : מושחן כמין כי ומותר השמן נאכל לכהנים.

אמר ליה רב כהנא לרב אשי : והא איכא לספוקה במנחת נסכים, דאמר רבא : מתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום?

כי קא מסתפקא ליה (סימן יח"ד בגל"ל לבוניה בלוי"ג מקמצ"ה) - באה בגלל יחיד, באה בגלל ציבור - לא מסתפקא ליה ;

כי קא מסתפקא ליה - באה בגלל עצמה, באה בגלל זבח - לא מסתפקא ליה ;

כי קא מסתפקא ליה - טעונה לבונה, שאינה טעונה לבונה - לא מסתפקא ליה ;
כי קא מסתפקא ליה - באה בלוג, באה בשלשה לוגין - לא מסתפקא ליה ;
כי קא מסתפקא ליה - טעונה קמיצה, שאינה טעונה קמיצה - לא קא מסתפקא לי.

פירשתי מנחה של עשרונים :

תנו רבנן :

"פירשתי מנחה, וקבעתי בכלי אחד של עשרונים, ואיני יודע מה פירשתי" -
יביא מנחה של ששים עשרונים - דברי חכמים ;

רבי אומר : יביא מנחות של עשרונים - מאחד ועד ששים, שהן אלף ושמונה
מאות ושלשים.

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי ואי זו מהן פירשתי, ואיני יודע כמה פירשתי"
- יביא חמש מנחות של ששים עשרונים, שהן שלש מאות - דברי חכמים.
רבי אומר : יביא חמש מנחות של ששים עשרונים, מאחד ועד ששים, שהן
תשעה אלפים ומאה וחמשים.

במאי קא מיפלגי?

אמר רב חסדא :

במותר להכניס חולין לעזרה קא מיפלגי. רבי סבר : אסור להכניס חולין לעזרה,
ורבנן סברי : מותר להכניס חולין לעזרה.

(רבא) [רבה] אמר :

דכולי עלמא אסור להכניס חולין לעזרה, והכא במותר לערב חובה בנדבה קא
מיפלגי. רבנן סברי : מותר לערב חובה בנדבה, ורבי סבר : אסור לערב חובה
בנדבה.

אמר ליה אביי (לרבא) [לרבה] : לרבנן דאמרי מותר לערב חובה בנדבה, הא בעינן שני
קמצים?

דקמיץ, והדר קמיץ.

והא קא קמיץ מחובה אנדבה ומנדבה אחובה?

דתלי ליה בדעת כהן, דאמר : כל היכא דמטיא ידא דכהן השתא - חובה, ולבסוף -
נדבה.

ואקטורי היכי מקטר?

- ליקטר נדבה ברישא? - דחובה היכי מקטר לה, דלמא כולה חובה היא וחסרו
להו שירים, ואמר מר: שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, אין מקטיר קומץ
עליהן!

- ליקטר חובה ברישא? - דנדבה היכי מקטר לה, [קו ע"ב] ודלמא כולה חובה
היא וכל שהוא ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו!

אמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי: דמסיק להו לשום עצים, וכרבי אליעזר.
דתניא - רבי אליעזר אומר: (ויקרא ב, יב) "לריח ניחוח" - אי אתה מעלה, אבל אתה
מעלה לשום עצים.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ודלמא דכולי עלמא - מותר לערב חובה
בנדבה, והכא בדרכי אליעזר קא מיפלגי, דרבנן - אית להו דרבי אליעזר, ורבי - לית
ליה דרבי אליעזר?

אמר ליה: אי סלקא דעתך לרבי - מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה,
אפשר דמייתי שיתין בחד מנא, וחד בחד מנא, ומגע להו וקמיץ.

רבא אמר:

דכולי עלמא - מותר לערב חובה בנדבה, ודכולי עלמא - אית להו דרבי אליעזר,
והכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא מיפלגי, דתנן:
אפי' מנחה של ס' עשרון, נותן לה ס' לוג.

רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפילו מנחה של ששים עשרון, אין לה אלא לוגה,
שנאמר: (ויקרא יד, כא) "למנחה ולוג שמן".

רבנן: סברי [כרבנן] דאמרי ס' לוג וכל חד וחד עשרון לוגה קא שקיל, ורבי:
סבר כר' אליעזר בן יעקב דאמר אין לה אלא לוגה - ולא ידעינן אי חדא מנחה
היא דסגי לה בחד לוג, אי שתי מנחות נינהו דבעינן שני לוגין.

רב אשי אמר:

בקטן והביא גדול - קמיפלגי. רבנן סברי: קטן והביא גדול - יצא, ורבי סבר:
לא יצא.

והא איפלגו בה חדא זמנא. דתנן: קטן והביא גדול - יצא. רבי אומר: לא יצא?

צריכא : דאי איתמר בהא, בהא - קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא, אבל
התם - דקא נפשי אימורין, אימא מודו ליה לרבי?
ואי איתמר בההיא, בההיא - קאמר רבי, אבל בהא - אימא מודי להו לרבנן?
צריכא.

(סימן עצי"ם זה"ב יי"ן עול"ה תוד"ה שו"ר)

מתני' :

"הרי עלי עצים" - לא יפחות משני גזירין.

"לבונה" - לא יפחות מקומץ.

חמשה קמצים הם :

האומר : "עלי לבונה" - לא יפחות מקומץ ;

המנדב מנחה - יביא עמה קומץ לבונה ;

המעלה את הקומץ בחוץ - חייב ;

שני בזיכין - טעונין שני קמצים.

"הרי עלי זהב" - לא יפחות מדינר זהב.

"כסף" - לא יפחות מדינר כסף.

"נחשת" - לא יפחות ממעה.

"כסף פירשתי, ואיני יודע מה פירשתי" - יהא מביא עד שיאמר : לא לכך נתכוונתי.

גמ' :

תנו רבנן :

(ויקרא ב, א) "קרבן" - מלמד שמתנדבין עצים. וכמה? - שני גזירין. וכן הוא

אומר : (נחמיה י, לה) "והגורלות הפלנו על קרבן העצים".

רבי אומר : עצים - קרבן הם, טעונין מלח, וטעונין הגשה.

אמר רבא : ולדברי רבי - עצים טעונין קמיצה.

אמר רב פפא : לדברי רבי - עצים צריכין עצים.

לבונה לא יפחות מן הקומץ :

מנלן?

דכתיב : (ויקרא ו, ח) "והרים ממנו בקומצו מסלת המנחה ומשמנה, ואת כל הלבונה"
- מקיש לבונה להרמה דמנחה, מה הרמה דמנחה – קומץ, אף לבונה - נמי קומץ.

ת"ר :

"הרי עלי למזבח" - יביא לבונה, שאין לך דבר שקרב לגבי מזבח - אלא לבונה.

"פירשתי ואיני יודע מה פירשתי" - יביא מכל דבר שקרב למזבח.

ותו ליכא? - והא איכא עולה?

איכא עורה לכהנים.

והא איכא עולת העוף?

איכא [קז ע"א] מוראה ונוצה.

והאיכא נסכים?

לשיתין אזלי.

והאיכא מנחת נסכים?

כיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה, לא פסיקא ליה.

הרי עלי זהב - לא יפחות מדינר זהב :

ודלמא נסכא?

אמר ר' אלעזר : דאמר "מטבע".

ודלמא פריטי?

אמר רב פפא : פריטי דדהבא, לא עבדי אינשי.

כסף - לא יפחות מדינר :

ודלמא נסכא?

א"ר אלעזר : דאמר "מטבע".

ודלמא פריטי?

אמר רב ששת : באתרא דלא סגו פריטי דכספא.

נחושת - לא יפחות ממעה כסף :

תניא, רבי אליעזר בן יעקב אומר : לא יפחות מצינורא קטנה של נחושת.

למאי חזיא?

אמר אביי : שמחטטין בה פתילות, ומקנחין בה נרות.

– "ברזל" –

תניא, אחרים אומרים : לא יפחות מכליה עורב.

וכמה?

אמר רב יוסף : אמה על אמה.

איכא דאמרי : לא יפחות מאמה על אמה.

למאי חזיא?

אמר רב יוסף : לכליה עורב.

מתני' :

"הרי עלי יין" - לא יפחות משלשה לוגין.

"שמן" - לא יפחות מלוג. רבי אומר : שלשה לוגין.

"פירשתי, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא כיום מרובה.

גמ':

ת"ר:

(במדבר טו, יג) "אזרח" - מלמד שמתנדבין יין. וכמה? - שלשה לוגין.

ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף? - תלמוד לומר: "יהיה".

יכול יפחות?

תלמוד לומר: "ככה".

"שמן" - לא יפחות מן הלוג. רבי אומר: שלשה לוגין:

במאי קא מיפלגי?

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא:

בדון מינה ומינה, בדון מינה ואוקים באתרה - קא מיפלגי.

רבנן סברי: דון מינה ומינה - מה מנחה מתנדבין, אף שמן נמי מתנדבין. ומינה

- מה מנחה בלוג, אף שמן בלוג.

ורבי סבר: דון מינה ואוקים באתרה - מה מנחה מתנדבין, אף שמן נמי מתנדבין.

ואוקים באתרה - כנסכים, מה נסכים - שלשת לוגין, אף שמן נמי - שלשת לוגין.

אמר להו רב פפא:

אי ממנחה גמר לה רבי - דכולי עלמא לא פליגי: דון מינה ומינה. אלא רבי מ-

"אזרח" גמיר לה.

אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא:

ומי מצית אמרת הכי? - והתניא:

"קרבן" - מלמד שמתנדבין שמן. וכמה? - שלשת לוגין.

- מאן שמעת ליה דאמר שלשת לוגין? - רבי, וקא מייתי לה מ-"קרבן"!

א"ל: אי תניא - תניא.

פירשתי ואיני יודע מה פירשתי - יביא כיום מרובה:

תנא: כיום טוב הראשון של חג, שחל להיות בשבת.

מתני':

"הרי עלי עולה" - יביא כבש. ר' אלעזר בן עזריה אומר: או תור או בן יונה.

"פירשתי מן הבקר, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא פר ועגל.

"מן הבהמה, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר, ועגל, איל, שעיר, גדי, וטלה.

"פירשתי, ואיני יודע מה פירשתי" [קז ע"ב] - מוסיף עליהן: תור ובן יונה.

"הרי עלי תודה ושלמים" - יביא כבש.

"פירשתי מן בקר, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר ופרה, עגל ועגלה.

"מן הבהמה, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא: פר ופרה, עגל ועגלה, איל ורחלה, שעיר ושעירה, גדי וגדייה, טלה וטלייה.

"הרי עלי שור" - יביא הוא ונסכיו במנה.

"עגל" - יביא הוא ונסכיו בחמש.

"איל" - יביא הוא ונסכיו בשתים.

"כבש" - יביא הוא ונסכיו בסלע.

"שור במנה" - יביא במנה, חוץ מנסכיו.

"עגל בחמש" - יביא בחמש, חוץ מנסכיו.

"איל בשתים" - יביא בשתים, חוץ מנסכיו.

"כבש בסלע" - יביא בסלע, חוץ מנסכיו.

"שור במנה" והביא שנים במנה - לא יצא, ואפילו זה במנה חסר דינר וזה במנה חסר דינר.

"שחור" והביא לבן, "לבן" והביא שחור, "גדול" והביא קטן - לא יצא.

"קטן" והביא גדול - יצא.

רבי אומר : לא יצא.

גמ' :

ולא פליגי : מר - כי אתריה, ומר - כי אתרי. :

תנו רבנן :

"הרי עלי עולה בסלע למזבח" - יביא כבש, שאין לך דבר שקרב בסלע לגבי
מזבח - אלא כבש שקרב בסלע.

"פירשתי, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא מכל דבר שקרב בסלע לגבי מזבח.

"פירשתי מן הבקר, ואיני יודע מה פירשתי" - יביא פר ועגל :

אמאי, וליתי פר - ממה נפשך?

הא מני - רבי היא, דאמר - קטן והביא גדול - לא יצא.

אי רבי, אימא סיפא :

"שור במנה" והביא שנים במנה - לא יצא, ואפי' זה במנה חסר דינר וזה במנה
חסר דינר, שחור והביא לבן, לבן והביא שחור, גדול והביא קטן - לא יצא. קטן
והביא גדול יצא. רבי אומר : לא יצא.

- רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן?

אין, רישא וסיפא - רבי מציעתא - רבנן, והכי קאמר : דבר זה - מחלוקת רבי ורבנן.

תנן התם : ששה לנדבה.

כנגד מי?

(סימן קמ"ף ש"ע)

אמר חזקיה : כנגד ששה בתי אבות הכהנים, שתקנו להם חכמים שיהא שלום זה עם
זה.

ר' יוחנן אמר : מתוך שהנדבה מרובה, תיקנו להם שופרות מרובין, כדי שלא יתעפשו
המעות.

וזעירי אמר : כנגד – פר, ועגל, איל, וכבש, גדי, ושעיר - ורבי היא, דאמר : קטן והביא גדול - לא יצא.

ובר פדא אמר : כנגד – הפרים, והאילים, [קח ע"א] והכבשים, והשעירים, והמותרות, והמעה.

כולהו כחזקיה לא אמרי - לאנצויי לא חיישינן, דכל חד וחד יומיה קא עביד.

כר' יוחנן לא אמרי - לאיעפושי לא חיישי.

כזעירי לא אמרי - כיחידאה לא מוקמי.

כבר פדא נמי לא אמרי – מותרות - כולהו נמי מותרות. מעה - נמי לשקלים אזלא. דתניא : להיכן קלבון זה הולך? - לשקלים - דברי ר"מ. ר' אליעזר אומר : לנדבה.

ושמואל אמר : כנגד - מותר חטאת, ומותר אשם, ומותר אשם נזיר, ומותר אשם מצורע, ומותר מנחת חוטא, ומותר עשירית האיפה של כה"ג.

ור' אושעיא אמר : כנגד - מותר חטאת, ומותר אשם, ומותר אשם נזיר, ומותר אשם מצורע, ומותר קינין, ומותר מנחת חוטא.

ושמואל - מ"ט לא אמר כרבי אושעיא?

קינין - תנא ליה רישא.

ור' אושעיא תני, ולא תני קינין? והתני רבי אושעיא - ותני קינין?!

חד – לקינין, וחד - למותר קינין.

ורבי אושעיא - מאי טעמא לא אמר כשמואל?

סבר לה כמאן דאמר : מותר של עשירית האיפה של כהן גדול – ירקב. דתניא :

מותר מנחת – נדבה, מותר מנחה – ירקב.

מאי קאמר?

א"ר חסדא : הכי קאמר : מותר מנחת חוטא – נדבה, מותר עשירית האיפה של כהן גדול – ירקב.

רבה אמר: אפי' מותר עשירית האיפה של כהן גדול - נמי נדבה. אלא: מותר לחמי תודה – ירקב.

בפלוגתא:

מותר עשירית האיפה של כהן גדול - רבי יוחנן אמר: נדבה;

רבי אלעזר אמר: ירקב.

מיתיבי:

מותר שקלים – חולין. ומותר עשירית האיפה, ומותר קיני זבין, וקיני זבות, וקיני יולדות, וחטאות, ואשמות - מותריהן נדבה.

- מאי לאו: מותר עשירית האיפה של כהן גדול?

לא. מותר מנחת חוטא.

אמר רב נחמן בר רב יצחק:

מסתברא כמאן דאמר: מותר עשירית האיפה של כהן גדול – ירקב. דתניא:

(ויקרא ה, יא) "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא" - אמר

רבי יהודה: "היא" - קרויה חטאת ואין אחרת קרויה חטאת. לימד על עשירית

האיפה של כהן גדול, שאינה קרויה חטאת וטעונה לבונה.

- ומדאינה קרויה חטאת, מותרת ירקב.

מתני:

"שור זה עולה" – ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו שנים.

"שני שוורים אלו עולה" – ונסתאבו, רצה יביא בדמיהן אחד.

ורבי – אוסר.

"איל זה עולה" – ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו כבש.

"כבש זה עולה" – ונסתאב, אם רצה יביא בדמיו איל.

ורבי – אוסר. [קח ע"ב]

גמ':

והא אמרת רישא - שור במנה והביא שנים במנה - לא יצא?
"שור זה" – ונסתאב, שאני.

"שני שורין אלו עולה" – ונסתאבו, רצה יביא בדמיהן אחד. ורבי - אוסר :

מאי טעמא?

משום דהוה ליה - גדול והביא קטן. ואף על גב דנסתאב, לכתחילה - לא שרי רבי.
ולפלוג נמי ברישא?

רבי אכולה מילתא פליג, ונטר להו לרבנן עד דמסקי מילתייהו והדר מיפליג עלייהו.
תדע, דקתני :

"איל זה עולה" - ונסתאב, רצה יביא בדמיו כבש. "כבש זה לעולה" - ונסתאב,
רצה יביא בדמיו איל.

ורבי אוסר.

- שמע מינה.

איבעיא להו : ממין למינא – מאי?

תא שמע :

"שור זה עולה" – ונסתאב, לא יביא בדמיו איל, אבל מביא בדמיו ב' אילים.

ורבי - אוסר, לפי שאין בילה.

- שמע מינה.

אי הכי, מאי איריא תרי, אפילו חד נמי - דהא בנסתאב לרבנן לא שני להו בין גדול
לקטן?

תרי תנאי ואליבא דרבנן.

רבי אוסר לפי שאין בילה :

טעמא - דאין בילה, הא יש בילה – שרי? – והתנן : "איל זה עולה" – ונסתאב, רצה
יביא בדמיו כבש. "כבש זה עולה" – ונסתאב, יביא בדמיו איל. ורבי – אוסר!?

תרי תנאי ואליבא דרבי.

ובטהורים - עגל והביא פר, כבש והביא איל – יצא.

- סתמא כרבנן.

רצה יביא בדמיו ב' [כו']:

אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב: לא שנו אלא דאמר - "שור זה עולה", אבל אמר - "שור זה עלי עולה" – הוקבע.

ודלמא - עלי להביאו קאמר?

אלא אי איתמר - הכי איתמר:

אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב: לא שנו אלא דאמר – "שור זה עולה", אי נמי אמר – "שור זה עלי עולה". אבל אמר – "שור זה ודמיו עלי עולה" – הוקבע.

מתני':

האומר: "אחד מכבשי הקדש" ו-"אחד משורי הקדש" - והיו לו שנים, הגדול שבהן הקדש.

שלשה - בינוני שבהם הקדש.

"פירשתי, ואיני יודע מה שפירשתי", או ש-"אמר לי אבא, ואיני יודע מה" - הגדול שבהן הקדש.

גמ':

אלמא - מקדיש בעין יפה מקדיש.

אימא סיפא: בינוני שבהן הקדש - אלמא מקדיש בעין רעה מקדיש!!

אמר שמואל: חוששין אף לבינוני. דלגבי קטן - עין יפה הוא.

היכי עביד?

אמר רבי חייא בר רב: ממתין לו עד שיומם, ומחיל ליה לקדושתיה בגדול.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח :

לא שנו אלא דאמר - "אחד משוורי הקדש", אבל אמר – "שור בשוורי הקדש"
- הגדול שבהן הקדש.
תורא בתוראי קאמר.

איני? והאמר רב הונא א"ר חייא משמיה דעולא : האומר לחבירו – "בית בביתי אני
מוכר לך" - מראהו עלייה. - לאו משום דגריע?
לא, מעולה שבבתיים.

מיתיבי :

"שור בשוורי הקדש", וכן - שור של הקדש שנתערב באחרים, הגדול שבהן
הקדש, וכולם ימכרו לצרכי עולות ודמיהן חולין?
תרגומא - אשור של הקדש שנתערב באחרים.
והא "וכן" קאמר?
תרגומא – אגדול.

מיתיבי :

"בית בביתי אני מוכר לך" – ונפל, מראהו נפול. "עבד בעבדיי אני מוכר לך" –
ומת, מראהו מת. [קט ע"א]
- ואמאי, ליחזי היידן נפל, היידן מת?
לוקח קא אמרת, שאני לוקח - דיד בעל השטר על התחתונה!
השתא דאתית להכי, אפי' תימא עלייה דגריעה - יד בעל השטר על התחתונה.

מתני' :

"הרי עלי עולה" - יקריבנה במקדש, ואם הקריבה בבית חונו - לא יצא.

"הרי עלי עולה, שאקריבנה בבית חוניו" - יקריבנה במקדש, ואם הקריבה בבית חוניו – יצא.

רבי שמעון אומר: אין זו עולה.

"הריני נזיר" - יגלח במקדש, ואם גלח בבית חוניו - לא יצא.

"הריני נזיר, שאגלח בבית חוניו" - יגלח במקדש, ואם גלח בבית חוניו – יצא.

ר' שמעון אומר: אין זה נזיר.

גמ':

"יצא" - הא מקטל קטלה?

אמר רב המנונא: נעשה כאומר - הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה.

אמר ליה רבא:

אלא מעתה, סיפא דקתני:

הריני נזיר שאגלח בבית חוניו, יגלח במקדש, ואם גלח בבית חוניו – יצא.

- הכי נמי דנעשה כאומר הריני נזיר על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו?

- נזיר כמה דלא מייתי קרבנותיו לא מתכשר!!

אלא אמר רבא:

אדם זה לדורון נתכוין, אמר: אי סגיא בבית חוניו – טרחנא, טפי לא מצינא

לאיצטעורי.

נזיר נמי, האי גברא לצעורי נפשיה קא מיכוין, אמר: אי סגיא בבית חוניו –

טרחנא, טפי לא מצינא לאיצטעורי.

ורב המנונא אמר לך:

נזיר – כדקאמרת;

עולה - על מנת שלא אתחייב באחריותה קאמר.

ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב המנונא. דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: הרי

עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו והקריבה בארץ ישראל – יצא, וענוש כרת.

תניא נמי הכי: הרי עלי עולה שאקריבנה במדבר והקריבה בעבר הירדן – יצא, וענוש

כרת.

מתני' :

הכהנים ששמשו בבית חונוי - לא ישמשו במקדש שבירושלים, ואין צריך לומר לדבר אחר, שנאמר: (מלכים ב כג, ט) "אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה' בירושלים, כי אם אכלו מצות (בקרב) אחיהם" - הרי אלו כבעלי מומין: חולקין ואוכלין, ולא מקריבין.

גמ' :

אמר רב יהודה: כהן ששחט לעבודת כוכבים, קרבנו ריח ניחוח.

אמר רב יצחק בר אבדימי: מאי קראה? – (יחזקאל מד, יב) "יען אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם, והיו לבית ישראל למכשול עון, על כן נשאתי ידי עליהם נאום ה' אלהים ונשאו עונם", וכתוב בתריה: "ולא יגשו אלי לכהן ליי": אי עבד שירות – אין, שחיטה - לאו שירות הוא.

איתמר: שגג בזריקה –

רב נחמן אמר: קרבנו ריח ניחוח.

רב ששת אמר: אין קרבנו ריח ניחוח.

אמר רב ששת: מנא אמינא לה – דכתיב: "והיו לבית ישראל למכשול עון" - [מאי] לאו: או מכשול או עון, ומכשול – שוגג, ועון – מזיד!

ורב נחמן: מכשול דעון.

אמר רב נחמן מנא אמינא לה –

דתניא: (במדבר טו, כח) "וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה" - מלמד שכהן מתכפר על ידי עצמו.

– במאי? - אילימא בשחיטה? - מאי איריא שוגג, אפילו מזיד נמי.

- אלא לאו, בזריקה!

ורב ששת אמר לך: לעולם בשחיטה ובמזיד – לא, נעשה משרת לעבודת כוכבים.

ואזדו לטעמייהו, דאתמר : הזיד בשחיטה –

רב נחמן אמר : קרבנו ריח ניחוח.

ורב ששת אמר : אין קרבנו ריח ניחוח.

רב נחמן אמר : קרבנו ריח ניחוח, דלא עבד שירות.

רב ששת אמר : אין קרבנו ריח ניחוח, [קט ע"ב] נעשה משרת לעבודת כוכבים.

אמר רב נחמן : מנא אמינא לה –

דתניא : כהן שעבד עבודת כוכבים ושב, קרבנו ריח ניחוח.

- במאי? אילימא בשוגג - מאי "ושב" - שב ועומד הוא. אלא פשיטא, במזיד.

- ואי בזריקה, כי שב - מאי הוי, הא עבד לה שירות.

- אלא לאו, בשחיטה!

ורב ששת אמר לך : לעולם בשוגג, והכי קאמר : אם שב מעיקרו, דכי עבד - בשוגג עבד,

קרבנו ריח ניחוח. ואם לאו - אין קרבנו ריח ניחוח.

השתחוה לעבודת כוכבים –

רב נחמן אמר : קרבנו ריח ניחוח.

ורב ששת אמר : אין קרבנו ריח ניחוח.

הודה לעבודת כוכבים –

רב נחמן אמר : קרבנו ריח ניחוח.

ורב ששת אמר : אין קרבנו ריח ניחוח.

וצריכא :

דאי אשמעינן הך קמייתא, בההיא קאמר רב ששת - משום דעבד ליה שירות, אבל שחיטה דלא עבד ליה שירות - אימא מודה ליה לרב נחמן ;

ואי אשמעינן שחיטה, משום דעבד ליה עבודה, אבל השתחוה דלא עבד ליה עבודה - אימא לא, צריכא ;

ואי אשמעינן השתחואה - משום דעביד ליה מעשה, אבל הודה דדיבורא בעלמא - אימא לא, צריכא.

ואין צריך לומר דבר אחר [וכו'] :

מדקאמר "אין צריך לומר דבר אחר" - מכלל דבית חוניו לאו עבודת כוכבים הוא. -
תניא כמאן דאמר בית חוניו לאו עבודת כוכבים הוא, דתניא :

אותה שנה שמת שמעון הצדיק, אמר להן : שנה זו הוא מת.

אמרו לו : מנין אתה יודע?

אמר להן : כל יום הכפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים ונתעטף לבנים,
ונכנס עמי ויצא עמי. שנה זו, נזדמן לי זקן אחד לבוש שחורים ונתעטף
שחורים, ונכנס עמי ולא יצא עמי.

לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת, ונמנעו אחיו הכהנים מלברך בשם.

בשעת פטירתו אמר להם : חוניו בני ישמש תחתי.

נתקנא בו שמעי אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה.

אמר לו : בא ואלמדך סדר עבודה. הלבישו באונקלי וחגרו בצילצול, העמידו
אצל המזבח.

אמר להם לאחיו הכהנים : ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו - אותו היום
ששתמש בכהונה גדולה, אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכי!

בקשו אחיו הכהנים להרגו. רץ מפניהם, ורצו אחריו.

הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח, והעלה עליו - לשום עבודת
כוכבים.

וכששמעו חכמים בדבר, אמרו : מה זה שלא ירד לה כך, היורד לה - על אחת
כמה וכמה - דברי רבי מאיר.

אמר לו רבי יהודה : לא כך היה מעשה. אלא לא קיבל עליו חוניו, שהיה שמעי
אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצה.

ואף על פי כן, נתקנא בו חוניו בשמעי אחיו.

אמר לו : בא ואלמדך סדר עבודה. והלבישו באונקלי וחגרו בצילצול, והעמידו
אצל המזבח.

אמר להם לאחיו הכהנים : ראו מה נדר זה וקיים לאהובתו - אותו היום
שישתמש בכהונה גדולה, אלבוש באונקלי שליכי ואחגור בצילצול שליכי!

בקשו אחיו הכהנים להרגו.

סח להם כל המאורע.

בקשו להרוג את חונויו.

רץ מפניהם, ורצו אחריו. רץ לבית המלך, ורצו אחריו. כל הרואה אותו אומר:
זה הוא, זה הוא.

הלך לאלכסנדריא של מצרים, ובנה שם מזבח והעלה עליו לשם שמים,
שנאמר: (ישעיהו יט, יט) "והיה) ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ
מצרים, ומצבה אצל גבולה לה' " - וכששמעו חכמים בדבר אמרו: ומה זה
שברח ממנה - כך, המבקש לירד לה - על אחת כמה וכמה!

תניא, אמר ר' יהושע בן פרחיה: בתחלה - כל האומר עלה לה אני כופתו ונותנו לפני
הארי, עתה - כל האומר לי לירד ממנה אני מטיל עליו קומקום של חמין. שהרי שאול
ברח ממנה, וכשעלה - בקש להרוג את דוד.

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לאביי: ר' מאיר - האי קרא דרבי יהודה, מאי
עביד ליה?
לכדתניא:

לאחר מפלתו של סנחריב, יצא חזקיה ומצא בני מלכים שהיו יושבין בקרונות
של זהב. הדיין - שלא לעבוד עבודת כוכבים, שנאמר: (ישעיהו יט, יח) "ביום
ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מדברות שפת כנען [קי ע"א] ונשבעות לה'
צבאות".

הלכו לאלכסנדריא של מצרים, ובנו מזבח והעלו עליו לשם שמים, שנאמר:
(ישעיהו יט, יט) "ביום ההוא יהיה מזבח לה' בתוך ארץ מצרים".

(ישעיהו יט, יח) "עיר ההרס יאמר לאחת" - מאי "עיר ההרס יאמר לאחת"?

כדמתרגם רב יוסף: קרתא דבית שמש, דעתיד למיחרב, איתאמר - דהיא חדא מנהון.
וממאי דעיר ההרס - לישנא דשימשא היא?

דכתיב (איוב ט, ז) "האומר לחרס ולא יזרח".

(ישעיהו מג, ו) "הביאי בני מרחוק, ובנותי מקצה הארץ":

"הביאי בני מרחוק" - אמר רב הונא: אלו גליות של בבל - שדעתן מיושבת עליהן -
כבנים;

"ובנותי מקצה הארץ" - אלו גליות של שאר ארצות, שאין דעתן מיושבת עליהן -
כבנות.

אמר רבי אבא בר רב יצחק אמר רב חסדא, ואמרי לה אמר רב יהודה אמר רב:

מצור ועד קרטיגני - מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים, ומצור כלפי

מערב ומקרטיגני כלפי מזרח - אין מכירין את ישראל ולא את אביהן שבשמים.

איתיביה רב שימי בר חייא לרב:

(מלאכי א, יא) "ממזרח שמש ועד מבואו - גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר

מוגש לשמי ומנחה טהורה?"

אמר ליה: שימי את? - דקרו ליה אלהא דאלהא.

"בכל מקום מוקטר מוגש לשמי" - בכל מקום סלקא דעתך?

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה - בכל

מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי.

"ומנחה טהורה" - זה הלומד תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומד תורה.

(תהלים קלד, א) "שיר המעלות: הנה ברכו את ה' כל עבדי ה' העומדים בבית ה'

בלילות" - מאי "בלילות"?

א"ר יוחנן: אלו ת"ח העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהן הכתוב - כאילו עסוקים

בעבודה.

(דברי הימים ב ב, ג) "לעולם זאת על ישראל" -

א"ר גידל אמר רב: זה מזבח בנוי ומיכאל שר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן.

ורבי יוחנן אמר: אלו תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה, מעלה עליהם הכתוב

כאילו נבנה מקדש בימיהם.

אמר ריש לקיש: מאי דכתיב (ויקרא ז, לז) "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם"? - כל העוסק בתורה - כאילו הקריב עולה, מנחה, חטאת, ואשם.

אמר רבא: האי "לעולה למנחה"? - עולה ומנחה מיבעי ליה!

אלא אמר רבא: כל העוסק בתורה, אינו צריך לא עולה, (ולא חטאת) ולא מנחה, ולא אשם.

אמר רבי יצחק: מאי דכתיב: (ויקרא ו, יח) "זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם" - כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם - כאילו הקריב אשם.

מתני':

נאמר בעולת בהמה: (ויקרא א, ט) "אשה ריח ניחוח", ובעולת עוף: (ויקרא א, ט) "אשה ריח ניחוח", ובמנחה: (ויקרא ב, ב) "אשה ריח ניחוח" - לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעט, ובלבד שיכוין לבו לשמים.

גמ':

אמר ר' זירא: מאי קראה? - (קהלת ה, יא) "מתוקה שנת העובד, אם מעט ואם הרבה יאכל".

רב אדא בר אהבה אמר: מהכא - (קהלת ה, ז) "ברבות הטובה רבו אוכליה, ומה כשרון לבעליו".

תניא: אמר רבי שמעון בן עזאי: בוא וראה מה כתיב בפרשת קרבנות, שלא נאמר בהן לא "אל" ולא "אלהים", אלא ה' - שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק.

ונאמר בשור הגס - (ויקרא א, ט) "אשה ריח ניחוח", ובעוף הדק - (ויקרא א, ט) "אשה ריח ניחוח", ובמנחה - (ויקרא ב, ב) "אשה ריח ניחוח" - לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעט - ובלבד שיכוין את לבו לשמים.

ושמא תאמר לאכילה הוא צריך? - ת"ל: (תהלים נ, יב) "אם ארעב - לא אומר לך, כי לי תבל ומלואה", ונאמר: (תהלים נ, ז) "כי לי כל חיתו יער, בהמות בהררי אלף, ידעתי

כל עוף הרים וזיז שדי עמדי, האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה"?! - לא אמרתי אליכם זבחו כדי שתאמר אעשה רצונו ויעשה רצוני, לא לרצוני אתם זובחים אלא לרצונכם אתם זובחים, שנאמר: (ויקרא יט, ה) "לרצונכם תזבחהו".

דבר אחר: "לרצונכם תזבחהו" - לרצונכם זבחו, לדעתכם זבחו.

כדבעא מיניה שמואל מרב הונא: מנין למתעסק בקדשים שהוא פסול?

שנאמר: "ושחט את בן הבקר" - שתהא שחיטה לשם בן בקר.

אמר לו: זו - בידינו הוא, לעכב מנין?

ת"ל: "לרצונכם תזבחהו" - לדעתכם זבחו.

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות